

Inici

Llegir l'estudi d'hàbits lectors

nuvibo

dl., 25/09/2017 - 09:16

Hàbits de lectura i compra de llibres a Catalunya [en línia]: [informe de resultats 2016](#).

Madrid: Conecta, 2017. 132 p. [Consulta: 26 agost 2017].

Un premi per a suscitar modes d'interpretació

Tornem a tenir un estudi d'hàbits de lectura. Aquesta mena d'informes –i vull fer remarca d'aquest mot– són una eina imprescindible, no tant per a conèixer on som, que també, sinó útils per a prendre decisions (és a dir, marcar objectius i planificar-ne estratègies

eficaces).

És per això mateix que més que fer un destacat de les dades més rellevants (ja n'hi ha comentaris a desdir i l'estudi en qüestió ja en fa un apartat específic) voldria centrar-me en dades que responguin a dos eixos per a mi fonamentals: les tendències (per damunt de la foto fixa) i les dades del revers (públics reticents, refractaris o, simplement, no practicants).

El motiu de la tria és, a part de no dur més llenya al bosc, fer parar atenció en la necessitat d'interpretar les dades com a indicadors relacionals que prenen sentit pel que signifiquen en l'evolució (no és el mateix l'ampolla mig buida, per prendre l'exemple típic, que l'ampolla mig plena, si en el primer cas l'estem buidant –és a dir, perdent– i en el segon l'estem millorant –és a dir, hem estat capaços de fer polítiques que han suposat incrementar els lectors, la seva freqüència de pràctica, etc.–).

Finalment, la tria voldria incitar a fer una lectura doble de les dades. Sovint diem: el 40 % de tal franja d'edat no llegeix, però oblidem que aquesta mateixa magnitud implica que el 60 % sí que ho fa, i que aquesta part és, a més a més, la majoritària. I a l'inrevés, que és, al meu entendre, més rellevant encara: hauria d'atabalar-nos la consciència social i política que un terç dels nostres conciutadans no llegeixi... mai! Així doncs, considero que la dada a assenyalar amb el retolador de traç gruixut (i vermell) no és el pes percentual de lectors –encara que millori– sinó la sensibilitat percentual dels qui en són fora. La raó: les conseqüències socials, educatives i econòmiques són enormes. I no ens les podem pas permetre, si volem ser una país civilitzat.

En el repàs que faré defugiré la citació de xifres per centrar-me en la dada-concepte. Per aquest motiu faré disseccions puntuals que em semblen necessàries si el triple profit que s'ha de derivar d'un estudi d'hàbits qualsevol ha de ser:

- el reforçament d'allò que es fa bé;
- la correcció d'allò que no rutlla pas com caldria, i
- la posada en funcionament de noves accions adreçades als àmbits, segments, etc. que més coixegen.

Així mateix, voldria assenyalar, si més no, que hi ha dades d'ordre descriptiu i mesurador de magnitud (tanta gent fa o deixa de fer tal cosa) mentre que d'altres ho són de qualitat. No són, aquestes darreres, més importants que les altres: de què ens vantaríem si només una minoria residual tingués una freqüència altíssima –la més alta del món, si volem– de lectura si, de l'altra part, la immensa majoria restés fora de l'accés al coneixement via lectura? Dit això, són precisament els indicadors qualitius els que marquen, defineixin i ens orienten sobre l'encert i la qualitat de les nostres polítiques.

Dos aspectes per a rematar aquesta introducció

Ens defineix la complexitat

La lectura, ni que sigui superficial, de l'estudi demostra clarament que el foment de la lectura és una acció d'accions, un pla de plans, una estratègia d'estratègies, un complex que ha de respondre a la multiplicitat de factors (objectius, de percepció; d'accés, d'oferta; de públics i àmbits diversos) que configuren aquesta realitat que no només és complexa pels seus actors, sinó que a més, per sort, és dinàmica i canviant. No hi ha, doncs una fórmula, sinó fórmules entrelligades en evolució. Així, l'estudi d'hàbits és útil si s'acompanya –per a la seva interpretació correcta i plena– de sistemes de seguiment, anàlisi i mesura (plans amb objectius operatius) dels plans de foment.

I som tots que hi hem de respondre

Les dades, els estudis, les reflexions, no atenyen només els organismes públics: tota la societat s'hi ha d'implicar, els sectors acadèmics i professionals els primers. Com veurem en algun detall, la manca d'oferta és determinant en l'escassetat lectora en alguns àmbits: per tant, no depenen pas de la voluntat de la ciutadania, sinó de la impossibilitat d'aquesta de fer el que voldria per manca o dificultat de dur-la a la pràctica.

Tria, il·lustrativa, de dades i indicadors

1. En termes generals, la majoria d'indicadors demostren una evolució positiva
2. ... però encara no som en la mitjana estàndard que desitgem.
3. La lectura en el nostre idioma continua essent minoritària...
4. I els infants, en fer-se grans, fan el que fem els grans.
5. Distorsions digitals.

Comentaris:

1. En termes generals, la majoria d'indicadors demostren una evolució positiva...

Això vol dir que el clúster creatiu, industrial i comercial, d'una banda; la capacitat del sistema educatiu per una altra; l'acceptació elevadíssima del sistema de lectura pública (biblioteques, etc.), i les polítiques públiques, per acabar, tenen prou consistència com per aconseguir una tendència positiva (per bé que amb increments petits, a voltes petitíssims) que se situa en un nivell mitjà acceptable en els estàndards del nostre entorn. Reforcem doncs, aquestes estructures! Desinvertir-hi significaria un retrocés imperdonable. Tanmateix, prudència a l'hora de canviar, eliminar o trastocar el que ja funciona: estudiem les coses abans de posar-hi la grapa. En allò que no funcioni, cap contemplació. Canviar per canviar és ignorància. No canviar quan cal, és niciesa. I aquesta darrera és pitjor que la primera.

2. ... però encara no som en la mitjana estàndard que desitgem.

Ens voldríem, com en el desig de l'Espriu, no en mitjanes estatals o «de l'entorn» immediat o econòmic, sinó en la *champions* dels països que més i millor ho fan. Per assolir-ho ens calen increments quantitatius de dos o tres punts (no és pas poca cosa) i, sobretot, qualitius: alt nivell de comprensió i de factibilitats, estàndards equiparables en tots els segments poblacionals, obtenció de percentatges residuals de refractaris, bones i ràpides polítiques d'immersió i

incorporació de nouvinguts, oferta plena per a les persones amb dificultats lectores (Lectura Fàcil), etc. El cas educatiu de Finlàndia (basat, entre d'altres eixos, en les competències lectores) i la Qüestió d'estat de la cultura –i del llibre en particular– de la nostra veïna i republicana França serien casos a estudiar i adaptar amb urgència.

3. La lectura en el nostre idioma continua essent minoritària...

I aquí, només faré dues observacions:

a) No podem pas llegir allò que no existeix: patim buits d'oferta. No és només culpa de la indústria. Hi ha elements de fàcil costura (ajuts a la traducció de certs camps de coneixement) i d'altres de més complexos, però que cal abordar, com ara la dificultat enorme de construir un mercat de l'àmbit lingüístic i assumir el diferencial d'amortització segons la llengua).

b) Tot això ve del fet que el català no és una llengua minoritària sinó minoritzada. Si les accions, sobretot públiques, no concorden amb aquesta realitat, no ens en sortirem pas. Polítiques dutes a terme per països com Noruega o Israel ens podrien ajudar.

4. i els infants, en fer-se grans, fan el que fem els grans

Alerta! si us plau: la nostra canalla té, sempre, els nivells més alts de lectura, de freqüència i d'idioma, però en arribar a la preadolescència l'indicador cau –de mitjana– 20 punts. Passada l'adolescència, la recuperació és sagnant: hi ha una fractura de pèrdua que no es recupera. Ens hem de preguntar per què –llanço la pedra– fan el que fem els grans: no llegir o llegir poc.

5. Distorsions digitals

Repetim que l'edició i lectura digitals són marginals (amb oscil·lacions que van del 3 al 8 %, segons els ítems que es considerin), però hem de tenir en compte que hi ha àmbits de lectura que són, de fa temps, majoritàriament digitals (publicacions científiques i acadèmiques, obres de referència i consulta –diccionaris, enciclopèdies...–, edicions de guiatge –mapes, cartes de navegació...–, determinats llibres d'aprenentatge i formació específics –ensinistrament empresarial i laboral, idiomes, etc.)–, els quals, simplement, hem extret del còmput del negoci editorial, que reduïm a un binari i no-innocent Ficció (part majoritària, glamurosa i marquetiniana del negoci editorial adreçat al gran públic) i No ficció (entès com a calaix de sastre per a la resta).

Insisteixo: vull dir que a l'entorn possiblement d'un 20 % del que fa una dotzena d'anys era lectura en paper –amb els seus canals de creació i accés– ara no ho és. Aquest canvi és radical en la sostenibilitat del sistema i per les seves conseqüències redefinidores, per exemple, del model de negoci, o de la gestió de drets, per citar un tema polèmic i de diverses arestes. Les derivades d'aquests canvis com més va seran més grans i alteraran la(es) manera(es) de llegir.

Una reflexió

Ens cal una pausa per reflexionar sobre les conseqüències educatives de les noves formes d'aprenentatge marcades pel fet digital. Només un cas: infants, joves i adults llegim, ens formem, informem i eduquem cada cop més amb continguts digitals, és a dir, amb coneixements que han variat la procedència i les fonts tradicionals –de vegades també les garanties– i, per tant, allò que conformarà el nostre consum, coneixement i opinió. Ja no es tracta, només, de noves formes de llegir (més superficials, o no; més interrelacionals, potser; més plenes de «soroll» comunicatiu...

La Generalitat es va comprometre a engegar un ambició Pla nacional de foment de la lectura, que té el suport de tots els agents que hi han de concórrer. En aquesta línia, la Conselleria de Cultura va iniciar els tràmits per reformular l'estructura orgànica de les diverses àrees implicades en una nova direcció general que les agrupés pel bé de l'eficiència i l'operativitat. Desig: Que les turbulències actuals, que semblen oblidar els drets civils més bàsics (i la cultura i l'educació hi són recollits) no malmetin el que es preveia un encert.

Marià Marín

Secretari tècnic del [Gremi de Llibreters de Catalunya](#)

tipus document

[altres treballs](#)

[Butlletí](#)

Blog de l'Escola de Llibreria 2013-

[Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals – Universitat de Barcelona](#)

[Gremi de Llibreters de Catalunya](#)

Segueix-nos també a:

El Blog de l'Escola de Llibreria no subscriu necessàriament les opinions expressades pels autors dels articles.

RSS

Els continguts del blog de l'Escola de Llibreria de la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals de Barcelona estan subjectes a una llicència [BY-NC-ND de CC](#).

[Contacte](#)